

פרשת וישב תשס"ח
יוסף ואחיו

בראשית פרק לז

(יג) וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל יוֹסֵף הֲלוֹא אָחִיךָ רַעִים בְּשָׁכְם לָכֵה וְאַשְׁלַחְךָ אֲלֵיהֶם וַיֹּאמֶר לוֹ הַנְּנִי: (יד) וַיֹּאמֶר לוֹ לָךְ נָא רְאֵה אֶת שְׁלוֹם אָחִיךָ וְאֶת שְׁלוֹם הַצֶּאֱן וְהַשְׁבִּנִי דָבָר וַיִּשְׁלַחְהוּ מֵעֵמֶק חֲבֵרוֹן וַיָּבֵא שְׂכָמָה: (טו) וַיִּמְצְאוּהוּ אִישׁ וְהִנֵּה תַעֲהָ בְּשָׂדֶה וַיִּשְׁאַלְהוּ הָאִישׁ לֵאמֹר מַה תִּבְקֹשׁ: (טז) וַיֹּאמֶר אֶת אַחִי אֲנֹכִי מִבְּקֹשׁ הַגִּידָה נָא לִי אֵיפֹה הֵם רַעִים: (יז) וַיֹּאמֶר הָאִישׁ נִסְעוּ מִזֶּה כִּי שָׁמַעְתִּי אֹמְרִים נִלְכָּה דְתִינָה וַיִּלְךְ יוֹסֵף אַחֵר אָחָיו וַיִּמְצָאֵם בְּדַתָּן: (יח) וַיִּרְאוּ אֹתוֹ מִרְחֹק וּבָטְרָם יִקְרַב אֲלֵיהֶם וַיִּתְנַכְּלוּ אֹתוֹ לְהַמִּיתוֹ:

רש"י

(יג) הנני - לשון ענה וזריזות, נזדרז למצות אביו, ואף על פי שהיה יודע באחיו ששונאין אותו: (יד) מעמק חברון - והלא חברון בהר, שנאמר (במדבר יג כב) ויעלו בנגב ויבא עד חברון, אלא מעצה עמוקה של [אותו] צדיק הקבור בחברון, לקיים מה שנאמר לאברהם בין הבתרים (לעיל טו יג) כי גר יהיה זרעך: ויבא שְׂכָמָה - מקום מוכן לפורענות, שם קלקלו השבטים, שם ענו את דינה, שם נחלקה מלכות בית דוד, שנאמר (מ"א י"ב א) וילך רחבעם שכמה וגו': (טו) וימצאוהו - זה גבריאל [שנאמר (דניאל ט כא) והאיש גבריאל]: (יז) נסעו מזה - הסיעו עצמן מן האחווה: נלכה דתניה - לבקש לך נכלי דתות שימיתוך בהם. ולפי פשוטו שם מקום הוא, ואין מקרא יוצא מדי פשוטו: (יח) ויתנכלו - נתמלאו נכלים וערמומיות: אלו - כמו אתו, עמו, כלומר אליו:

רשב"ם

(יז) בדתן - לפי הפשט שם העיר, וגם בשופטים היא נזכרת:

רמב"ן

(יז) נסעו מזה - הסיעו עצמן מן האחווה. נלכה דותניה, לבקש לך נכלי דתות שימיתוך בהם. ולפי פשוטו שם מקום הוא, ואין מקרא יוצא מידי פשוטו, לשון ר' שלמה. ואין הכונה לרבותינו שיפרש לו האיש נסעו מזה מן האחווה והלכו לעורר עליך דינין ותרעומות, שאם כן היה נמנע ללכת ולא היה מסכן בעצמו. אבל הכונה להם כי האיש גבריאל אשר הגיד לו הגיד אמת, ואמר לשון משמש לשני פנים, ושניהם אמת, והוא לא הבין הנסתר בו, והלך אחר הנגלה ממנו, וילך אחר אחיו וימצאם בדתן כאשר אמר לו. ודרשו זה, מפני שהאיש הזה הוא מלאך ואם כן יודע הוא אנה הם, ולמה לא אמר הנם בדתן, ואמר כמסתפק ששמע מהם שילכו שם ואינו יודע אנה הם עתה, ולכן יעשו מדרש במאמרו: כי שמעתי אומרים - שמעתי אותם שהיו אומרים נלכה דותניה, וכן רבקה שומעת (לעיל כז ה) היתן שומעת. ויתכן שיאמר, נסעו הרועים מזה, כי שמעתי אנשים אומרים נלכה דותניה, אולי הם אחיך, דיבר עמו כמסתיר פנים מן הענין:

Rembrandt, *Joseph divested of his multicoloured coat* (Drawing, c. 1665).
Rijksprentenkabinet, Amsterdam.

שם משמאל, בראשית (כרך ב'), עמ' קה

- וַיֹּאמֶר הָאִישׁ נִסְעוּ מִזֶּה כִּי שָׁמַעְתִּי אֹמְרִים
 גִּלְכָה דוֹתִינָה. בְּרַשׁ"י נִסְעוּ מִזֶּה
 הִסְיָעוּ עֲצֻמָּן מִן הָאֲחֻוּהַּ. גִּלְכָה דוֹתִינָה לְבִקֵּשׁ
 לֶךְ נְכֹלֵי דְתוֹת שִׁימִיתוּךְ בָּהֶם. וּבְרַמְבַּ"ן שְׂאִין
 הַכּוֹזְנָה שְׁפִירֵשׁ לוֹ הָאִישׁ הִסְיָעוּ עֲצֻמָּן מִן
 5 הָאֲחֻוּהַּ וְכוּ' שֶׁאֵ"כ הִ' נִמְנַע מִלְכַּת וְלֹא הִ' מִסְכָּן
 בְּעֲצֻמוֹ. אֲלֹא שֶׁהָאִישׁ דִּיבֵר לְשׁוֹן דְּמִשְׁתַּמֵּעַ
 לְתַרֵּי אִפִּי וְהוּא לֹא הִבִּין הִנְסֵתֵר מִמֶּנּוּ. עַכ"ד.
 10 וַיֵּשׁ לְהִבִּין דְּמֵאֲחֵר שְׁלֹא הִבִּין מֵהַ תּוֹעֵלֶת הִיתָה
 בְּדִיבּוּר כּוֹה. וְכַ"ק אֲדוּמוֹ"ר זְצִלְלָה"ה פִּירֵשׁ דֶּהֱנָה אֲמָרוּ ז"ל (סְפָרִי פ' מֵטוֹת)
 כָּל הַנְּבִיאִים נִתְנַבְּאוּ בְּלִשׁוֹן כֹּה מוֹסִיף עֲלֵיהֶם
 מִשֶּׁה שֶׁנִּתְנַבְּאוּ בְּלִשׁוֹן כֹּה וּבְלִשׁוֹן זֶה הַדְּבַר,
 15 וּפִירֵשׁ מֵהַר"ל בְּגוֹר אַרְי' דְּנִבְאוֹת הַתּוֹרָה שֶׁהִיא
 נְצִחִית נִתְנַבְּאוּ בְּלִשׁוֹן זֶה שְׁמוּרָה עַל נְצִחִיתוֹת,
 וְשֶׁאֵר הַנְּבִאוֹת שֶׁהִיוּ לְשַׁעֲתָן בְּלִבְד נִתְנַבְּאוּ
 בְּלִשׁוֹן כֹּה כְּשֶׁאֵר הַנְּבִיאִים שֶׁהִיתָה נְבוֹאָתָן
 לְשַׁעֲתָן בְּלִבְד. וְהֵנָּה מֵה שֶׁהִלְכוּ לְבִקֵּשׁ לוֹ
 20 נְכֹלֵי דְתוֹת, הִינּוּ שֶׁאִפִּי לְפִי שִׁיטָתָם יִדְעוּ הֵיטֵב
 שְׂבָדִין תּוֹרָה אִין לוֹ מִשְׁפֵּט מוֹת כִּי לַה"ר אִין בַּה עוֹנֵשׁ מִיתָה, וְמָה שֶׁחֲשַׁבּוּ שֶׁהוּא
 גּוֹרֵם שִׁידְחוּם יַעֲקֹב, בּוֹדָאֵי אִין בַּה חֲטָא מִשְׁפֵּט מוֹת
 עַפ"י ד"ת, אֲלֹא שֶׁבִקֵּשׁוּ לְדוֹנוּ בְּהוֹרָאתָ שְׁעָה
 כְּאֲמָרָם ז"ל (יְבָמוֹת צ':) ב"ד מְכִין וְעוֹנֵשִׁין
 25 שְׁלֹא מִן הַתּוֹרָה וְכוּ' לְעִשׂוֹת סִיג לְתוֹרָה,
 וְזֶה נְכֹלֵי דְתוֹת. וְזֶה שֶׁאֲמַר לוֹ הַמְּלֹאךְ נִסְעוּ
 מִזֶּה, הִינּוּ שֶׁנִּסְעוּ מִמֵּדֶת זֶה שֶׁהוּא מִשְׁפֵּט הַתּוֹרָה.
 30 וְהֵנָּה יוֹסֵף מִדְּרַגְתּוֹ נִמִּי נְצִחִית, זֶה שֶׁאֲמַר
 הֵנָּה קָמָה אֱלֹמֵתִי וְגַם נְצִבָה וְרִמְזוּ ז"ל בְּמָה
 שֶׁאֲמָרוּ בְּמִדְרַשׁ (ב"ר פ' פ"ד) אַתֶּם כּוֹנְסִין
 פִּירוֹת וְאֲנִי כּוֹנֵס פִּירוֹת שְׁלֵכֶם מִרְקִיבִים
 וְשְׁלֵי עוֹמְדִים, וְע"כ מִדְּרַגְתּוֹ נִמִּי מִדְּרַגָּה
 35 שְׁנִקְרָאתָ זֶה, וְזֶה שְׂרַמְזוּ לוֹ נִמִּי הַמְּלֹאךְ נִסְעוּ
 מִזֶּה שֶׁנִּסְעוּ מֵהָאֲחֻוּהַּ, הִינּוּ מֵהָאֲחֻוּהַּ שְׁלֹו
 שֶׁהִיא בְּמִדְּרַגַּת זֶה, וְאִף שֶׁבִשְׁעַת אֲמִירַת הַמְּלֹאךְ
 לֹא הִבִּין, אֵךְ כְּשֶׁבֵּא מַעֲשֵׂה לִידוֹ הִבִּין לְמַפְרֵעַ,
 וְנִיתְנָה הַתְּחֻזָּקוֹת בְּלִבּוֹ שְׁלֹא יִתִּירָא מֵהֶם
 שֶׁהוּא בְּמִדְּרַגַּת זֶה וּבְמִדְּרַגַּת זֶה אִין לוֹ שׁוּם
 חֵיבוֹב, וְעוֹד שֶׁהֵם לְמַטָּה מִמִּדְּרַגְתּוֹ עַכ"ד :

Rabbi Brovender's Shiur is sponsored by
 Dr. Bernard & Robin Cohen, Milwaukee

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts,
 or to sign-up to receive sources in advance.

Visit www.WebYeshiva.org to sign up for the free 14-day trial of Rabbi
 Brovender's fully interactive, online Yeshiva.